

Til Surnadal kommune
v/ Kenneth Bergstad, kommunalsjef oppvekst
og representantene i kommunestyret i Surnadal

15.09.2025

«Barnets beste» og ubesvarte spørsmål

Høringssvar til høringa «**Forslag til effektivisering og muligheter for innsparing i oppvekstsektoren**» i Surnadal kommune, fra foreldrerepresentantene i

-Solbakken barnehage,
-Øye barnehage,
-Midtigrenda barnehage og
-Bårdshaugen barnehage.

Som barnehageforeldre i Surnadal følger vi godt med på debatten om skolestruktur i kommunen vår. Vi kjenner solidaritet med barna som går på skolene i Surnadal kommune nå, som kan bli påvirket i negativ grad av eventuelle vedtak om endring av skolestrukturen, og vi er bekymret for skolesituasjonen som gjelder når våre egne barn skal starte på skolen.

Oppsummert handler vår bekymring om to momenter:

-Vi mener at fokuset på «**barnets beste**» gjerne skulle hatt et større fokus i saksgangen, og
- vi sitter igjen med mange spørsmål som vi opplever som ubesvarte, og vi undrer oss derfor om kommunestyret har et **bredt nok kunnskapsgrunnlag** til å kunne fatte et godt vedtak.

Det er et viktig forvaltningsprinsipp at det skal treffes vedtak først etter at en **sak har vært behandlet på forsvarlig måte**.¹ Forsvarlig saksbehandling krever at en sak er **tilstrekkelig opplyst** før det blir gjort vedtak. I en sak om skolenedleggelse betyr dette at kommunestyret skal ha rimelig kjennskap til synspunktene til de som berøres av nedleggelsen før et vedtak treffes, og potensielle konsekvenser.

Prinsippet om «barnets beste» er lovfestet i grunnloven § 104² og FN's barnekonvensjon³ artikkel 3, som slår fast at **alle handlinger eller avgjørelser som omhandler barn, skal ha barnets beste som et grunnleggende hensyn**. Utdanningsdirektoratet påpeker i sin veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen s. 5 punkt 4: «Barnets beste skal trekkes inn fra starten og skal gjennomsyre saksbehandlingen, ikke bare når saken er ferdig forberedt, og det er vanskelig å endre det som er foreslått»

Barnekonvensjonen er tatt inn i norsk rett ved menneskerettsloven i 2003, og **forplikter kommunene** til å legge vekt på «barnets beste», blant annet i saker om skolestruktur. Artikkel 3 nr. 1 peker på at barnets beste er et viktig hensyn i saker som gjelder barn. Barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1 lyder:

“Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.”

Dette betyr at kommunen i saker om skolestruktur **må vurdere «barnets beste»**. I vurderinger om «barnets beste» er det viktig å huske på at det som vil være til det beste for ett barn, ikke nødvendigvis er det beste for et annet barn. I tillegg må det vurderes om det er hensynet til det enkelte barns beste eller om det er hensynet til fellesskapets beste som skal veie tyngst. Saksbehandlingen og prosessen rundt saker som angår barn skal ikke ta for lang tid, den skal være forståelig, deres rettigheter må være kjent og tilgjengelig for dem, de har rett til å si sin mening og de skal bli lyttet til, enten direkte eller gjennom en representant eller eget organ, jf. Udirs «Veileder til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen».⁴

Momenter i barnets beste vurderingen kan være: 5 og 6

1) **Barnas syn:** Hva mener barna om saken?

2) **Barnets identitet, karaktertrekk og egenskaper (i vid forstand):** Betydningen av f.eks. barnets personlighet, kulturell identitet, nedsatt funksjonsevne, nasjonal tilhørighet, religion, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

3) **Familiemiljø og nære relasjoner.**

4) **Beskyttelse, omsorg og sikkerhet.**

5) **Sårbarhet eller sårbare situasjoner**

--- Vurdere både sårbarhet generelt for den aktuelle gruppen barn og særskilt for enkeltbarn.

--- Alle barn er sårbare i større eller mindre grad – og vi må ta hensyn til barnets individuelle sårbarhet.

--- Vi må ta spesielt hensyn til barn i en sårbar situasjon; utrygt skolemiljø og behov for særskilt tilrettelegging kan være slike situasjoner.

6) **Barnets rett til liv og utvikling.**

---- Kvaliteten på opplæringstilbudet og skolemiljøet kan ha innvirkning på utviklingen til barnet - i noen tilfeller kan det ha betydning for liv.

7) **Barnets fysiske og psykiske helse**

8) **Barnets rett til utdanning**

De ulike momentene i «barnets beste»-vurderingen må avveies mot hverandre for å komme frem til hva som er det beste for barna i den aktuelle saken. **Barnas syn skal ha behørig vekt** i «barnets beste»-vurderingen.

Momenter når vi skal avgjøre vekten av barnets syn i barnets beste-vurderingen, kan være 5 og 6:

1) Barnets alder og modenhet.

2) Styrken av barnets ønske.

3) Om dette er et ønske barnet har holdt fast ved over lengre tid.

4) Hvilken type spørsmål det gjelder.

5) Om barnet har forståelse for konsekvensene av sitt ønske.

6) Styrken av de momentene som eventuelt taler mot å følge barnets syn.

Man kan betrakte «barnets beste» i ulike *perspektiv*;

«Barnets beste» i et samfunnsmessig perspektiv:

1) **Reduserte muligheter for aktivitet og relasjoner i nærmiljøet på fritiden:** Bruk av skoler som nærmiljøanlegg er ofte viktige brikker i utviklingen av attraktive lokalmiljøer. Skolebygninger og skoleområder kan benyttes til aktiviteter som kommer lokalsamfunnet til gode, også på fritiden. F.eks. ulike arrangementer både i og utenfor skolens regi, møter, kulturelle aktiviteter, fritidsaktiviteter eller andre tiltak i nærmiljøet. Skolebygg er derfor viktige ressurser for nærmiljøet. Skolegårder har lekeapparater, nærmiljøanlegg og sittegrupper, som innbyr til uorganisert aktivitet også på fritid og helger, og som kan være viktige samlingspunkt for lokalmiljøene. Ved eventuell nedleggelse av grendeskoler, kan det være slutten på å ha et viktig treffpunkt på fritiden.⁷

2) **Økte sosiale forskjeller.** Ved eventuell nedleggelse av grendeskoler kan det føre til synkende boligpriser, og potensielt økte sosiale forskjeller blant barn og familier. Fysisk nærhet til skole er viktig for familier, og det kan henge sammen med muligheten for et variert fritidstilbud, noe som også er nødvendig for å utjevne ulikheter.

3) **De sårbare barna:** Ved flytting av elever fra en skole til en annen, kan det oppstå ekstra utfordringer for sårbare barn. Noen har kanskje allerede flyttet fra *den* skolen de kommer tilbake til, på grunn av **mistrivsel**, **mobbing** eller lignende. Andre barn kan også bli sårbare under selve endringene ved et skolebytte.

4) **Skoleskyss:** Elever får ofte fysiske og psykiske helsegevinster ved å **gå eller sykle til skolen**. Nedleggelse og sammenslåing av skoler vil føre til lengre skoleveier og mer skoleskyss for mange elever.

5) **Redusert fritid:** Lengre skolevei kan også redusere fritiden til elevene. Fritid til å gjøre lekser, være sammen med venner, delta i organsiert eller uorganisert aktivitet, eller slappe av. Det må tas hensyn til at elevene får tilstrekkelig fritid.

«Barnets beste» i et pedagogisk perspektiv;

1) Trygt og godt skolemiljø: Alle skoler i Surnadal jobber med å bygge og ivareta et trygt og godt skolemiljø for alle elever. Ved sammenslåing skoler, der da elever fra mange skoler plutselig skal være sammen, kan det bidra til at skolemiljøet potensielt oppleves som utrygt for noen elever. Dette kan igjen bidra til at den psykiske helsen til elevene blir dårligere, og det kan mulig føre til en redusert evne til å ta til seg læring, og det kan også føre til et større skolefravær.

2) Læringsutbytte: Ved eventuell sammenslåing av flere skoler ligger det an til større klasser, med flere elever pr. lærer, noe som kan føre til at det blir vanskeligere for lærerne å følge opp elevene, og dette kan kanskje særlig gå negativt utover de elevene som trenger ekstra støtte. Og dette kan føre til at utbyttet av opplæringa blir dårligere, og det igjen kan potensielt føre til redusert motivasjon og trivsel i skolehverdagen, som igjen kan føre til større skolefravær.

3) Leksehjelp: Elever som trenger skoleskyss har trolig ikke en reell mulighet til å velge leksehjelp, og dette kan bli en større utfordring med endret skolestruktur dersom flere trenger skoleskyss.

Spørsmål fra barnehageforeldrene ved Solbakken barnehage, Midtigrenda barnehage, Øye barnehage og Bårdshaugen barnehage;

Spørsmål 1) Hvilke momenter vektlegger kommuneadministrasjonen i vurderingen av «barnets beste» i prosessen tilknyttet vurdering av endring av skolestruktur i Surnadal?

Spørsmål 2) Hvordan har kommuneadm. arbeidet for å få innsikt i viktige momenter, i vurderingen av barnets beste, jf. «Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen»?⁴

Spørsmål 3) Hvilke vurderinger og konklusjoner har kommuneadm. gjort, i hht til de perspektiv som kom fram om «barnets beste» i denne prosessen?

Spørsmål 4) Det meldes fra lærere om at kapasiteten inne på Surnadal barne- og ungdomsskole allerede er sprengt, med de 460 elevene som allerede er der. Lærere forteller om at ungdomstrinnet har fått enda mindre plass nå, enn det de hadde før sammenslåinga med barneskolen. De må allerede nå rullere på klasserommene, for å fordele byrden med å ha noen alt for små klasserom. Spesialrom blir i dag brukt som klasserom, selv om det ikke er egna som permanent klasserom, og dette gjøres fordi det ikke er nok tilgjengelige ordinære klasserom. Det oppleves å ha for få grupperom og spesialrom, og mange av klasserommene har ikke plass til de elevtallene som er skisserte i saksprosessen om endring av skolestruktur, som da kan betyr at også enda flere grupperom/spesialrom må brukes til klasserom. Lærere forteller at det er allerede for små og for få fellesareal, både for barnetrinn og ungdomstrinn. Det er ikke plass til flere elever i garderobene, pga plasser og skap, og også trangt når alle skal gå ut og inn. Lærere melder bekymring knyttet til å klare å følge opp ordinære elevgrupper og enkeltelever med særskilte behov. Hvordan mener skoleeier at de kan ivareta alle barna, deres behov og rettigheter, når det i tillegg eventuelt kommer (opptil) 133 elever til?

Spørsmål 5) Det lå i «bestillingen» fra kommunestyret at det måtte komme reelle tall på bordet, både innsparinger OG kostnader. Har kommunestyret fått god nok oversikt over det totale regnestykket, med både innsparingspotensial og kostnader, når de nå skal fatte en beslutning, og veie de økonomi opp i mot hensynet til «barnets beste»?

Spørsmål 6) Arealkapasiteten må utvides på Subus om det skal komme opptil 133 flere elever. Hva blir faktiske kostnader tilknyttet dette? Og hvor på nåværende bygningsmasse er det mulighet for å bygge tilleggsbygg på?

Spørsmål 7) Busselskapet FRAM regner det som sannsynlig at det ikke lenger vil være mulig å kjøpe busskort for elever i grytåområdet, pga. kapasitetsproblemer, dersom grendeskolene blir nedlagt, jf. høringsnotat. Dette vil sannsynligvis medføre en økning av myke trafikanter som må via Skei. Det er imidlertid ikke nevnt noe om hvordan man kan trygge de myke trafikantene som må forsere utallige kryss på Skei, midt i den travleste tida. Hvilke trafikksikringstiltak ser kommunen for seg for å skape en tryggere sykkelferd for barna fra Grytå til skolen, via Skei, og hva blir kostnadene av dette?

Spørsmål 8) Trafikksituasjonen på Øye-området, er allerede tidvis det komplette kaos. På en vanlig dag er det rundt 1000 personer som oppholder seg på Øye-området i skoletida.⁸ Mest trafikk er det i forbindelse med skolestart på Surnadal vgs og Subus mellom klokken 8 og 9. I tillegg har også voksenopplæringa, Øye barnehage, tannklinikken, kulturskolen, idrettshallen og vaktmestertjenesten i Surnadal kommune tilholdssted på Øye. Elever som får skyss til skolen, skal slippes av ved den ganske så trange «Kiss and drive-rundkjøringen» ved bussholdeplassen. Dersom elevene må følges opp til skolen, skal bilen parkeres på parkeringsplassen nedenfor Øye kirke. Elever på videregående skal også parkere på parkeringsplassen. Inn- og utkjøring på samme sted på kommunens mest trafikkerte punkt, skaper en flaskehals av en annen verden. Litt før klokken 9 er det kø i alle retninger, og barna går sikk-sakk rundt bilene og mopedene som ofte står plassert også over fotgjengerfeltet, i tillegg kommer barna syklende i full fart over veien. En telling en tilfeldig dag talte hele 225 kjøretøy, 64 fotgjengere og 17 syklist i krysset mellom Subus, Surnadal vgs, Øye bhg, og tannklinikken.⁹

Det er vanskelig å se at det foreligger en god plan for å øke trafikksikkerheten på Øye-området. Bruk av innkjøringen opp mot Nordmarka kan, som nevnt i høringsnotatet, hjelpe situasjonen på Øye noe, men da må det betydelige utbedringer til for å få en trygg og effektiv trafikkavvikling.

Hvilke trafikksikringstiltak ser kommunen for seg, for å skape en tryggere og mer effektiv trafikkavvikling på Øye-området, dersom Subus nå skal ta imot enda flere elever, og hva blir kostnaden av dette?

Foto 1: Trafikksituasjonen på Øye er det komplette kaos, og slik har det vært i mange år.⁸ (Fotograf Mari Vattøy/Driva.no)

Foto 2: Mye trafikk ved Øye-området allerede i dag.⁹ (Fotograf Tor Helge Solli/TK.no)

Spørsmål 8) Hva blir faktisk reisetid for elever som skal hjem til grendene, medberegnet venting og antall stopp på vegen?

Avslutning:

Vi har stor respekt og forståelse for at både vår kommuneadministrasjon og våre folkevalgte politikere står i en svært vanskelig situasjon nå. Vi håper kommunepolitikerne ikke blir presset til å ta en beslutning før de har nok informasjon og reelle fakta på bordet, og før en nøye vurdering av «barnets beste» blir foretatt, slik at de kan veie **faktiske økonomiske faktorer** opp imot alle **de mulige negative konsekvensene** eventuelle nedleggingsvedtak det kan få for **barna** i kommunen vår, både på individ- og gruppenivå, og både på kort- og lang sikt. Endringene som til slutt velges i skolestrukturen må ikke være mer inngripende, enn at det kan legges til rette for kompenserende tiltak og støttende systemer som kan redusere de potensielt negative effektene for barn og unge som blir berørt.

Fra

Foreldrerepresentantene i Solbakken barnehage v/Silje Ranæs (Kontaktperson, 9915 1309, siljeranes(a)gmail.com)
 Foreldrerepresentantene i Midtigrenda barnehage v/Renate Reppen
 Foreldrerepresentantene i Øye barnehage v/Heidi Reiten
 Foreldrerepresentantene i Bårdshaugen barnehage v/Jorund Talgø

Kilder:

- 1) «Behandlingen av saker om skolenedleggelser og kretsgrenser» fra Udir.no
 (<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/narskole-og-skolekretsgrenser/udir-2-2012---behandlingen-av-saker-om-skolenedleggelser-og-kretsgrenser/>)
- 2) Kongeriket Noregs grunnlov (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn>)
- 3) FNs barnekonvensjon
 (https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf)
- 4) «Veileder til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen» skrevet av Utdanningsdirektoratet
<https://www.udir.no/globalassets/filer/regelverk/rundskriv/veiledning-til-bruk-av-barnekonvensjonen.pdf>
- 5) Sandberg, K. (2016) Barnets beste i skolen. I: Andenæs, K. og Møller, J. (red.) Retten i skolen. Universitetsforlaget: Oslo.
- 6) FNs barnekomité. (2013) Generell kommentar nr. 14: Barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn.
 (https://www.regjeringen.no/contentassets/1376fac2fe2a427389f9f94b52acdefc/crc_c_gc_14_eng_nor.pdf)
- 7) <https://www.drammen.kommune.no/globalassets/om-kommunen/organisasjon-og-administrasjon/prosjekter/skolestruktur/forslag-til-horingsnotat-skole.pdf>
- 8) «Bekymret for barnas sikkerhet: – Trafikksituasjonen er det komplette kaos» Driva.no
 (<https://www.driva.no/nyheter/n/Wj9BAQ/bekymret-for-barnas-sikkerhet>)
- 9) «Vi har ikke råd til at noen blir påkjørt» Tk.no (<https://www.tk.no/gunnar-far-respons-vi-har-ikke-rad-til-at-noen-blir-pakjort/s/5-51-1623214>)